

Kryteria oceniania z Wiedzy o Społeczeństwie zakres rozszerzony **kl. IIIA/IIIB w roku szkolnym 2019/2020**

ZASADY OGÓLNE:

1. Na początku każdego roku szkolnego uczniowie informowani są o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz o zasadach przedmiotowego systemu oceniania.
2. Nauczyciel informuje uczniów i rodziców o sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów.
3. Oceny są jawne – zarówno dla ucznia jak i jego rodziców.
4. Sprawdzone i ocenione prace kontrolne uczeń (jak i jego rodzic – w razie życzenia) otrzymuje do wglądu na zasadach określonych przez nauczyciela.
5. Oceny klasyfikacyjne ustala się w terminach i skali określonej w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania.
6. Na ocenę śródroczną i roczną z wiedzy o społeczeństwie składa się wiedza merytoryczna, posługiwanie się terminologią właściwą przedmiotowi, umiejętność uzasadniania, argumentowania, sposób rozwiązywania problemów, kreatywność, umiejętność komunikowania, jasność, precyzyjność wypowiedzi i wykorzystywania wiedzy w nowych sytuacjach poznawczych.
7. Uczeń biorący udział w konkursach przedmiotowych na etapie szkolnym otrzymuje ocenę bardzo dobrą , a za etapy pozaszkolne ocenę bardzo dobrą lub celującą śródroczną lub roczną w zależności od rangi i tematyki konkursu.
8. Prace (zadania domowe, sprawdziany, kartkówki) wykonane niesamodzielnie oceniane będą na ocenę niedostateczną
9. Ocena śródroczna i ocena roczna nie są średnią arytmetyczną.

II. ZASADY OCENIANIA BIEŻĄCEGO:

1. zadania/prace długoterminowe:

- zadania w formie dłuższej wypowiedzi – referatu, opisu, notatki, wypracowania, albo w formie odpowiedzi na postawione pytania – łącznie do 4 prac w roku szkolnym.
- brak zgłoszenia nieodrobionej pracy domowej odkryty przez nauczyciela w czasie lekcji skutkuje oceną niedostateczną wpisaną do dziennika.
- przy ocenie pisemnej pracy domowej uwzględnia się: zgodność z tematem pracy, poprawność merytoryczną, zawartość rzeczową, wkład pracy ucznia, kreatywność, spójność językową oraz poprawność ortograficzną.

2. Kartkówki:

- 15 minutowe kartkówki (testy sprawdzające) z ostatnich trzech lekcji bieżących
- kartkówki nie są przez nauczyciela zapowiadane wcześniej i zastępują odpowiedzi ustne uczniów;

-ocena uzyskana z kartkówki nie podlega poprawie;
-zasady oceniania kartkówek:

- 90% - 100% - bardzo dobry (5)
- 75% - 89% - dobry (4)
- 51% - 74% - dostateczny (3)
- 35% - 50% - dopuszczający (2)
- 0% - 34% - niedostateczny (1)

3. Sprawdziany:

-sprawdziany przeprowadza się z większej partii materiału, po zrealizowaniu działów Programowych;
-sprawdzian jest zapowiedziany co najmniej jeden tydzień przed terminem jego przeprowadzenia i poprzedzony lekcją powtórzeniową;
-w przypadku nieobecności na sprawdzianie z powodów usprawiedliwionych uczeń zalicza sprawdzian w terminie ustalonym z nauczycielem, nie później jednak jak do 2 tygodni;
-w przypadku nieobecności nieusprawiedliwionej uczeń pisze sprawdzian w najbliższym terminie wyznaczonym przez nauczyciela
-w przypadku nieobecności nauczyciela w dniu zapowiedzianego sprawdzianu lub uzasadnionej nieobecności klasy, termin zostanie uzgodniony ponownie, ale nie obowiązuje wtedy konieczność tygodniowego wyprzedzenia oraz zasada maksymalnie 2 sprawdzianów w tygodniu;
-termin podania wyników sprawdzianu nie powinien przekraczać dwóch tygodni od czasu jego przeprowadzenia;

-zasady oceniania sprawdzianów:

- 90% - 100% - bardzo dobry (5)
- 75% - 89% - dobry (4)
- 51% - 74% - dostateczny (3)
- 35% - 50% - dopuszczający (2)
- 0% - 34% - niedostateczny (1)

-uczeń, który otrzymał ze sprawdzianu ocenę niedostateczną ma prawo do jej poprawy w ciągu dwóch tygodni od oddania przez nauczyciela ocenianych prac. W uzasadnionych przypadkach (na przykład choroba) należy poprawić ocenę niedostateczną w maksymalnym terminie dwóch tygodni od momentu oddania prac uczniom. Pierwsza ocena, to jest niedostateczna, jest odnotowana w dzienniku obok poprawianej i obydwie są brane pod uwagę przy ustalaniu oceny śródrocznej i rocznej. Poprawa sprawdzianu odbywa się **tylko raz** w formie pisemnej lub ustnej.

4. Wypowiedź ustna:

- uczeń powinien przynajmniej raz w okresie uczestniczyć w tej formie sprawdzania wiadomości i umiejętności;
- w odpowiedzi ustnej ucznia ocenie podlega: zawartość merytoryczna wypowiedzi, w tym posługiwanie się terminologią przedmiotową, kompozycja logiczna i spójność rozwiązania, umiejętność uzasadniania i argumentowania, formułowania myśli, wyrażania sądów i opinii, jasność i precyzyjność wypowiedzi, poprawność językowa;
- wypowiedź ustna ucznia na lekcji dotyczy zawsze materiału programowego z trzech ostatnich lekcji bieżących;
- wystawiona ocena powinna być krótko uzasadniona przez nauczyciela;
- ocena z odpowiedzi ustnej ucznia nie podlega poprawie.

5. Wiedza i umiejętności:

- uczeń ma obowiązek aktywnie uczestniczyć w lekcjach i angażować się we wszelkie czynności edukacyjne podejmowane na zajęciach przedmiotowych;
- za aktywne uczestniczenie w lekcji – zgłaszanie się do odpowiedzi, kreatywną pracę w grupie zadaniowej, zgłaszanie pomysłów i rozwiązań postawionych problemów uczeń może otrzymać plusa „+”, albo za szczególne zaangażowanie nawet ocenę bardzo dobry wpisana do dziennika. Otrzymanie 5 plusów w skutkuje na koniec każdego okresu oceną bardzo dobry; natomiast 4 plusy – oceną dobry, zaś 3 plusy w rozliczeniu semestralnym daje ocenę dostateczną.
- brak jakiegokolwiek pracy ucznia na lekcji, pomimo kontroli i zwracania uwagi przez nauczyciela oraz niewykonanie żadnego ćwiczenia i zadania może skutkować oceną niedostateczną wpisana na danej lekcji do dziennika.

III. INNE POSTANOWIENIA:

1. Każdej z wymienionych form sprawdzania wiadomości i umiejętności ucznia powinna odpowiadać jedna ocena cząstkowa w dzienniku.
2. Zaplanowane przez nauczyciela formy sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów są obowiązkowe.
3. Sprawdzanie osiągnięć i postępów ucznia w nauce cechuje: obiektywizm, jawność, indywidualizacja, konsekwencja i systematyczność.
4. Uczeń ma prawo do dodatkowej oceny za wykonane prace nadobowiązkowe i nadprogramowe.
5. Uczeń ma prawo żądać od nauczyciela uzasadnienia otrzymanej oceny, w razie wątpliwości i niejasności.
6. W wypadku opuszczenia przez ucznia ponad 50% zajęć lekcyjnych z historii i braku podstaw do wystawienia oceny uczeń nie jest klasyfikowany.

7. Nauczyciel w ramach indywidualnych konsultacji w wyznaczonym terminie udziela uczniom niezbędnej pomocy w opanowaniu podstawy programowej.

Plan wynikowy z wymaganiami edukacyjnymi przedmiotu wiedzy o społeczeństwie w zakresie rozszerzonym dla klas 3 szkoły ponadgimnazjalnej.

Temat (rozumiany jako lekcja)	Wymagania na ocenę dopuszczającą	Wymagania na ocenę dostateczną	Wymagania na ocenę dobrą	Wymagania na ocenę bardzo dobrą	Wymagania na ocenę celującą
	Uczeń:	Uczeń opanował wymagania na ocenę dopuszczającą, a ponadto:	Uczeń opanował wymagania na ocenę dostateczną, a ponadto:	Uczeń opanował wymagania na ocenę Dobra, a ponadto:	Uczeń opanował wymagania na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:
POLITYKA					
I. Ustrój polityczny Rzeczypospolitej Polskiej					
1. Znaczenie konstytucji dla ustroju państwa	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia termin <i>konstytucja</i>; – wymienia rodzaje konstytucji; – zna procedurę zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje konstytucji; – wyjaśnia szczególną moc prawną konstytucji; – podaje sposoby zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia na przykładach rodzaje konstytucji; – wyjaśnia szczególną treść i tryb uchwalania konstytucji; – charakteryzuje sposoby zmiany konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje rodzaje konstytucji do odpowiednich kryteriów podziału; – wyjaśnia szczególne znaczenia konstytucji; – wyjaśnia, na czym polegają poszczególne etapy tworzenia konstytucji; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje procedurę zmian w Konstytucji RP; – ocenia znaczenie konstytucji; – porównuje Konstytucję RP z innymi konstytucjami;
2. Konstytucyjne zasady ustrojowe w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady ustroju RP; – charakteryzuje wybraną zasadę ustroju RP; – wymienia pośrednie i bezpośrednie formy realizacji zasady suwerenności narodu w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje elementy materialne i formalne zasady demokratycznego państwa prawnego; – charakteryzuje poszczególne zasady ustroju RP; – omawia bezpośrednio i pośrednio formy realizacji zasady 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje elementy materialne i formalne zasady demokratycznego państwa prawnego; – wyjaśnia, w jaki sposób są realizowane poszczególne zasady ustroju RP; – przyporządkowuje 	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje właściwe artykuły Konstytucji RP do zasad ustrojowych w Polsce; – porównuje koncepcje sprawiedliwości społecznej z zapisami zawartymi w Konstytucji RP; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia, jak w Polsce są realizowane zasady ustroju RP; – analizuje Konstytucję RP pod kątem naczelnych zasad ustrojowych; – określa relacje pomiędzy klauzulami generalnymi a

		suwerenności narodu w Polsce;	poszczególne organy władzy w Polsce do odpowiednich elementów trójpodziału władzy;		przepisami organizacyjno-proceduralnym;i
3. Sejm i Senat Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia kompetencje Sejmu i Senatu; – podaje, w jakich sytuacjach może dojść do skrócenia kadencji Sejmu; – zna skład liczbowy Sejmu i Senatu; 	<ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje kompetencje Sejmu i Senatu; – wyjaśnia, w jakich sytuacjach może dojść do skrócenia kadencji Sejmu; –wyjaśnia, na czym polega zasada permanencji obrad obowiązująca w polskim parlamencie; 	<ul style="list-style-type: none"> –rozpoznaje funkcje Sejmu i Senatu; –przedstawia zasady organizacji pracy Sejmu i Senatu; –omawia strukturę polskiego parlamentu; – wymienia uprawnienia Zgromadzenia Narodowego; 	<ul style="list-style-type: none"> –odróżnia funkcje Sejmu i Senatu od funkcji Zgromadzenia Narodowego; – wyjaśnia, na czym polega system d’Hondta; – charakteryzuje obligatoryjne i fakultatywne przypadki skrócenia kadencji Sejmu; 	<ul style="list-style-type: none"> –przedstawia i ocenia znaczenie obu izb oraz Zgromadzenia Narodowego w systemie władz Rzeczypospolitej Polskiej; – porównuje funkcje Sejmu i Senatu; - ocenia system d’Hondta;
4. Proces legislacyjny	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia terminy: <i>kworum</i>, <i>vacatio legis</i>, <i>większość zwykła</i>, <i>większość bezwzględna</i>, <i>większość kwalifikowana</i>, <i>większość ustawowa</i>; – wymienia organy posiadające inicjatywę ustawodawczą; 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady stosowania rodzajów większości w polskim parlamencie; – charakteryzuje uprawnienia Prezydenta RP w procesie ustawodawczym; 	<ul style="list-style-type: none"> –przedstawia procedurę tworzenia prawa przez parlament; – charakteryzuje szczególne procedury ustawodawcze; 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia różnice między procedurą uchwalania zwykłej ustawy i ustawy budżetowej; – porównuje tryb zwykły i pilny w procesie ustawodawczym; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje poszczególne etapy procesu ustawodawczego; –wyjaśnia różnice między szczególnymi procedurami ustawodawczymi;
5. Prezydent RP	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady wyboru prezydenta w Polsce; – wyjaśnia, czym są 	<ul style="list-style-type: none"> –określa główne kompetencje prezydenta; –podaje okoliczności, w których prezydent może 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia poszczególne zasady wyborów prezydenckich w Polsce; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w Polsce pełni głowa państwa; – charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje różnice między ordynacjami wyborów parlamentarnych i

	<p>prerogatywa i kontrasygnata; –wymienia prezydentów III RP;</p>	<p>być zawieszony lub usunięty z urzędu; – podaje rodzaj odpowiedzialności, jaką ponosi Prezydent RP;</p>	<p>–charakteryzuje odpowiedzialność, jaką ponosi Prezydent RP; – przedstawia kompetencje Prezydenta RP;</p>	<p>prezydentów Polski; –przyporządkowuje poszczególne kompetencje prezydenta do odpowiednich rodzajów uprawnień;</p>	<p>prezydenckich w Polsce; – analizuje pozycję Prezydenta RP w systemie władzy; – uzasadnia brak odpowiedzialności politycznej Prezydenta RP;</p>
6. Rada Ministrów	<p>– wymienia premierów III RP; –wymienia rodzaje odpowiedzialności Rady Ministrów; – charakteryzuje, na czym polegają trzy próby utworzenia rządu;</p>	<p>–posługuje się terminami: <i>wotum zaufania, konstruktywne wotum nieufności, wotum nieufności, kontrasygnata, rząd większościowy, rząd mniejszościowy</i>; – wyjaśnia, kiedy rząd ponosi odpowiedzialność konstytucyjną, a kiedy polityczną; – charakteryzuje stany nadzwyczajne w Polsce;</p>	<p>–przedstawia skład i organizację pracy Rady Ministrów; – wymienia uprawnienia Rady Ministrów; – charakteryzuje zasady obowiązujące w trakcie wprowadzania stanów nadzwyczajnych; – przedstawia procedurę wprowadzania stanów nadzwyczajnych;</p>	<p>–charakteryzuje zasady powoływania i odwoływania Rady Ministrów i jej poszczególnych członków; – omawia kompetencje Rady Ministrów; – wymienia zakazy i nakazy możliwe do wprowadzenia w czasie stanów nadzwyczajnych;</p>	<p>– analizuje procedurę powoływania Rady Ministrów; – ocenia skuteczność polityki prowadzonej przez Radę Ministrów; – porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych ze względu na możliwości działania;</p>
7. Administracja rządowa	<p>– wymienia rodzaje administracji publicznej; –wyjaśnia, co rozumiemy pod pojęciem <i>korpus służby cywilnej</i>; – wymienia</p>	<p>– charakteryzuje urząd ministra; –przedstawia uprawnienia wojewody; – wyjaśnia, w jakim celu istnieje administracja publiczna w państwie;</p>	<p>–wyjaśnia, na czym polega procedura powoływania wojewody; –charakteryzuje zadania administracji zespolonej i niezespolonej;</p>	<p>– przedstawia strukturę administracji publicznej; –odróżnia urzędy administracji rządowej od urzędów samorządowych; – analizuje strukturę korpusu służby cywilnej;</p>	<p>–ocenia funkcjonowanie służby cywilnej w Polsce; – rozpoznaje organy administracji zespolonej i niezespolonej;</p>

	kompetencje wojewody;		– określa wymogi stawiane przed kandydatem na pracownika służby cywilnej;		– uzasadnia konieczność funkcjonowania administracji publicznej;
8. Organy kontroli państwowej i ochrony prawnej	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia organy kontroli państwowej i ochrony prawa; – charakteryzuje wybrany organ kontroli i ochrony prawa; – podaje aktualnego Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia kompetencje NIK-u; – przedstawia uprawnienia i sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; – wymienia Rzeczników Praw Obywatelskich i Praw Dziecka; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje organy kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – przedstawia formy kontroli realizowane przez NIK; – wymienia osoby podlegające oświadczeniu lustracyjnemu; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jakie zadania realizują organy kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – określa procedurę powoływania poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce; – opisuje procedurę lustracyjną i wskazuje kategorie osób, które jej podlegają; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie NIK-u dla funkcjonowania instytucji publicznych; – wyjaśnia różnicę pomiędzy organami kontroli państwowej i ochrony prawa a innymi organami państwowymi; – ocenia efektywność działania poszczególnych organów kontroli państwowej i ochrony prawa w Polsce;
9. Samorząd gminny	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia formy demokracji; przedstawicielskiej i bezpośredniej w gminie; – przedstawia rodzaje gmin; – opisuje instytucję referendum lokalnego; 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w gminie; – rozpoznaje, kiedy na czele gminy stoi wójt, burmistrz, prezydent miasta; – wyjaśnia, czym jest dotacja, a czym subwencja; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady, na jakich oparta jest działalność samorządu w Polsce; – przedstawia zadania i kompetencje samorządu gminnego; – wyjaśnia, na czym polega niezależność samorządu lokalnego; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje kompetencje organu wykonawczego w gminie; – odróżnia zadania własne gminy od zadań zleconych; – wyjaśnia, jakie są źródła dochodów samorządów; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje zasady tworzenia budżetu gminy; – uzasadnia konieczność funkcjonowania organów pomocniczych w gminie; – ocenia wpływ mieszkańców gminy

					na jej funkcjonowanie;
10. Samorząd powiatowy i wojewódzki	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w powiecie i województwie – przedstawia rodzaje powiatów – wymienia województwa 	<ul style="list-style-type: none"> –omawia formy demokracji przedstawicielskiej i bezpośredniej w powiecie i województwie; – wymienia miasta stołeczne poszczególnych województw; – przedstawia sposób powoływania organów samorządu terytorialnego; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce; – wyjaśnia różnice między powiatem grodzkim i ziemskim; – charakteryzuje organy odpowiedzialne za nadzór nad samorządem terytorialnym; 	<ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje kompetencje samorządu powiatowego i wojewódzkiego; –odróżnia organy samorządowe w województwie od organów rządowych; –wyjaśnia w jaki sposób prowadzony jest nadzór nad samorządem; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje politykę rozwoju województwa; – ocenia wpływ mieszkańców powiatu i województwa na ich funkcjonowanie; – ocenia skuteczność funkcjonowania powiatu i województwa;
PRAWO					
II. System prawny Rzeczypospolitej Polskiej					
1. Prawo jako system norm	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje norm prawnych; – wymienia funkcje prawa; – charakteryzuje jeden wybrany system prawny; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje norm prawnych; – wyjaśnia, na czym polega wykładnia prawa; – charakteryzuje źródła prawa; 	<ul style="list-style-type: none"> –omawia funkcje prawa; – odróżnia prawo zwyczajowe, precedensowe, religijne, pozytywne; – opisuje podstawowe cechy prawa; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje korzenie prawa; –wyjaśnia różnicę między normą prawną a przepisem prawnym; – charakteryzuje postawy wobec prawa; 	<ul style="list-style-type: none"> –analizuje normę prawną pod kątem jej budowy; – analizuje systemy prawa dominujące w państwach współczesnego świata; – ocenia, która z postaw względem prawa jest najwłaściwsza;
2. Podstawowe zasady systemu	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady istotne dla 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje znaczenie zasad w 	<ul style="list-style-type: none"> –podaje, jakie zasady oraz instytucje stoją na 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia,na czym polegają zasady 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia rolę gwarancji

prawnego	<p>prawidłowego funkcjonowania systemu prawnego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasadę hierarchiczności prawa; 	<p>systemie prawnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega praworządność; – wymienia rodzaje gwarancji praworządności; 	<p>straży praworządności;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega spójność prawa; – charakteryzuje gwarancje praworządności; 	<p>hierarchiczności, spójności i zupełności w systemie prawnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje reguły kolizyjne w prawie; – wyjaśnia, w jaki sposób jest realizowana zupełność prawa; 	<p>praworządności;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice między praworządnością formalną i materialną; – ocenia znaczenie zasad hierarchiczności, spójności i zupełności prawa dla prawidłowego funkcjonowania systemu prawa;
3. Źródła prawa	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia źródła prawa w Polsce; – wymienia rodzaje aktów prawnych funkcjonujących w Polsce; – charakteryzuje wybrany akt prawny; 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje źródła prawa w Polsce; – przedstawia hierarchię aktów prawnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, gdzie i w jaki sposób są publikowane akty normatywne; – przyporządkowuje akty normatywne do organów upoważnionych do ich wydawania; – charakteryzuje akty prawne; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje źródła prawa międzynarodowego; – wyjaśnia relację między prawem międzynarodowym (w tym unijnym) a prawem krajowym; 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia zależność między prawem międzynarodowym i krajowym; – wyjaśnia, na czym polega materialne, instytucjonalne, formalne i poznawcze rozumienie źródeł prawa;
4. Gałęzie i dziedziny prawa	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia gałęzie prawa; – charakteryzuje wybrany rodzaj prawa; – przedstawia formy nieprzestrzegania prawa; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje gałęzie prawa; – wyjaśnia, czym jest prawo naturalne, a czym prawo pozytywne; – charakteryzuje specyfikę obywatelskiego 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje rodzaje prawa (międzynarodowe, krajowe, miejscowe, prywatne, publiczne, materialne, formalne, cywilne, karne, administracyjne); 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje gałęzie prawa i kodeksy, w których należy szukać odpowiednich przepisów; – dokonuje podziału prawa ze względu na treść i zasięg oddziaływania; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje prawo pod względem treści i zasięgu oddziaływania; – uzasadnia konieczność przestrzegania prawa;

		nieposłuszeństwa;	–wyjaśnia różnicę między prawem pozytywnym a prawem naturalnym;	– wyjaśnia skutki nieprzestrzegania prawa;	
5. Sądy powszechne i szczególne	– wymienia sądy funkcjonujące w Polsce; – charakteryzuje zadania wybranego sądu; – wymienia zasady funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości;	– charakteryzuje strukturę sądownictwa w Polsce; –posługuje się takimi terminami, jak <i>apelacja</i> , <i>kasacja</i> , <i>zażalenie</i> ; –charakteryzuje status sędziego i ławnika;	–przedstawia sposób powoływania i zadania Sądu Najwyższego; – charakteryzuje zasady funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości; – charakteryzuje działalność Krajowej Rady Sądownictwa;	–wyjaśnia, w jaki sposób realizuje się w Polsce zasadę niezależności sądów i niezawisłości sędziego; –przedstawia różnicę między sędziami a ławnikami; –wyjaśnia, jaką rolę odgrywają Sąd Najwyższy i Krajowa Rada Sądownictwa;	– ocenia rolę ławników w wymiarze sprawiedliwości; – uzasadnia konieczność funkcjonowania zasady instancyjności w sądownictwie; – uzasadnia konieczność funkcjonowania Krajowej Rady Sądownictwa;
6. Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu	– wymienia trybunały w Polsce; – charakteryzuje jeden z trybunałów;	– charakteryzuje zadania Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; – wyjaśnia, czym jest skarga konstytucyjna; – wymienia kary nakładane przez Trybunał Stanu;	– charakteryzuje sposób powoływania Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu; –wyjaśnia, przed jakim trybunałem ponosi się odpowiedzialność konstytucyjną; – wymienia osoby pociągane do odpowiedzialności konstytucyjnej przed Trybunałem Stanu;	–odróżnia kompetencje Trybunału Konstytucyjnego od kompetencji Trybunału Stanu; – wyjaśnia, kiedy można złożyć skargę konstytucyjną; – charakteryzuje czyny, za które można być pociągniętym do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu;	–ocenia znaczenie skargi konstytucyjnej dla funkcjonowania państwa prawa; – uzasadnia zasadność funkcjonowania Trybunału Stanu; – omawia procedurę działania Trybunału Konstytucyjnego na podstawie konkretnej sprawy;
III. Wybrane zagadnienia głównych gałęzi prawa w RP					

1. Prawo karne	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje prawa karnego; – charakteryzuje jeden z rodzajów prawa karnego; – charakteryzuje wybrane przestępstwo; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje prawo karne; – wyjaśnia, czym są zbrodnia, występki, wykroczenie; –wymienia formy popełniania przestępstw; 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje klasyfikacji przestępstw; – wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność karna; – charakteryzuje wykroczenie; 	<ul style="list-style-type: none"> –odróżnia zbrodnię od występku; –wyjaśnia różnice między przestępstwem a wykroczeniem; – charakteryzuje formy stadialne i zjawiskowe popełniania przestępstw; 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, dlaczego określone osoby nie ponoszą odpowiedzialności karnej; – charakteryzuje nauki pokrewne prawa karnego;
2. Postępowanie przed sądem karnym	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia stadia procesu karnego; – wyjaśnia takie terminy, jak <i>oskarżyciel publiczny</i>, <i>oskarżyciel prywatny</i>, <i>oskarżony</i>, <i>pokrzywdzony</i>, <i>biegły sądowy</i>, <i>świadek koronny</i>, <i>świadek incognito</i>; –podaje przykłady przestępstw ściganych z oskarżeniem publicznego i prywatnego; 	<ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje proces karny; – charakteryzuje zasady obowiązujące w procesie karnym; – wymienia rodzaje środków odwoławczych; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje organy strony uczestniczące w postępowaniu karnym; – przedstawia prawa przysługujące ofierze, oskarżonemu i świadkowi; – wyjaśnia, na czym polega postępowanie przygotowawcze; 	<ul style="list-style-type: none"> –odróżnia śledztwo od dochodzenia; – wyjaśnia, w jaki sposób przebiega postępowanie jurysdykcyjne; –wyjaśnia rolę oskarżyciela posiłkowego; – charakteryzuje zasady wnoszenia apelacji i kasacji w sprawach karnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób napisać zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa; – wyjaśnia, na czym polega postępowanie wykonawczo-likwidacyjne; – analizuje etapy procesu karnego;
3. Polityka karna państwa	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia kary i środki karne obowiązujące w polskim prawie – charakteryzuje wybraną karę i środek 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje kary i środki karne obowiązujące w polskim prawie – wyjaśnia czym jest prewencja, represja, 	<ul style="list-style-type: none"> –rozdziela rodzaje sankcji; – charakteryzuje środki zapobiegawcze; –stosuje terminy: <i>sankcja</i>, <i>kara</i>, <i>środek</i> 	<ul style="list-style-type: none"> –odróżnia amnestię od abolicji; – charakteryzuje rodzaje zakładów karnych; – wyjaśnia, w jakim celu funkcjonuje Krajowy 	<ul style="list-style-type: none"> –uzasadnia traktowanie kary jako odpłaty lub jako sposobu resocjalizacji; – wyjaśnia wpływ polityki państwa na

	<p>karny</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia funkcje kar 	<p>kompensacja</p> <ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje funkcje kar 	<p><i>karny, środek zapobiegawczy, prewencja, represja, kompensacja;</i></p>	<p>Rejestr Karny;</p>	<p>politykę karną;</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje argumenty za stosowaniem i przeciw stosowaniu kary śmierci;
4. Prawo cywilne	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe pojęcia związane z prawem cywilnym; – wyjaśnia, czym jest prawo cywilne materialne; – wymienia rodzaje prawa cywilnego; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia związane z prawem cywilnym; – wymienia zasady prawa cywilnego; – charakteryzuje rodzaje prawa cywilnego; 	<ul style="list-style-type: none"> –rozpoznaje sprawy regulowane przez prawo cywilne; – charakteryzuje zasady prawa cywilnego; – wymienia rodzaje prawa rzeczowego; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje prawa rzeczowego; – wyjaśnia, na czym polega różnica między zdolnością prawną a zdolnością do czynności prawnych; – wyjaśnia, na czym polega różnica między odpowiedzialnością kontraktową a odpowiedzialnością deliktową; 	<ul style="list-style-type: none"> –stosuje w analizie przypadku pojęcia i zasady prawa cywilnego; – interpretuje kazus prawny; – analizuje umowy pod kątem ich zgodności z prawem cywilnym;
5. Postępowanie przed sądem cywilnym	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe zasady postępowania cywilnego; –definiuje podstawowe pojęcia związane z prawem cywilnym takie jak pozwany, powód, pozew; – wymienia prawa stron procesu cywilnego; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje podstawowe zasady postępowania cywilnego; – wymienia braki formalne pism procesowych; – charakteryzuje prawa stron procesu cywilnego; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje postępowań cywilnych – przedstawia rodzaje odwołań w postępowaniu cywilnym; – wyjaśnia czym się różni postępowanie polubowne od pozostałych postępowań cywilnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jaki sposób zaskarżyć orzeczenia sądowe; – porównuje postępowanie procesowe z nieprocesowym; – wyjaśnia, co powinna zawierać apelacja; 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia, do jakich instytucji i osób można się zwrócić o pomoc prawną konkretnych sytuacjach; – wyjaśnia zasady pisania pozwu; – analizuje pisma procesowe pod względem formalnym;
6. Prawo rodzinne	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnice 	<ul style="list-style-type: none"> –analizuje małżeństwo

	<p>przeszkody w zawarciu małżeństwa;</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje prawa i obowiązki małżonków; – podaje elementy stanowiące majątek osobisty małżonków; 	<p>zawierania związku małżeńskiego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega wspólnota majątkowa; – charakteryzuje rodzaje umownej wspólności majątkowej; 	<p>przypadkach można unieważnić małżeństwo;</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje prawa i obowiązki rodziców; – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska oraz jakie prawa i obowiązki mają dzieci; 	<p>między ustawową i umowną wspólnotą majątkową;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym się różni separacja od rozwodu; – wyjaśnia aspekty prawne macierzyństwa i ojcostwa; 	<p>jako instytucję prawną;</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia politykę prorodziną państwa; – wyjaśnia przyczyny stosowania polityki prorodzinnej przez państwo;
7. Postępowanie w sprawach rodzinnych	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przypadki, kiedy dochodzi do zawieszenia, ograniczenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej; – wskazuje osoby objęte obowiązkiem alimentacyjnym; – charakteryzuje przebieg wybranego postępowania w sprawach rodzinnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przebieg postępowania rozwodowego; – charakteryzuje przebieg postępowania alimentacyjnego; – wyjaśnia, na czym polega mediacja rodzinna; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady postępowania alimentacyjnego; – charakteryzuje zasady postępowania rozwodowego; – wyjaśnia, gdzie szukać pomocy w sprawach rodzinnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega zawieszenie, ograniczenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej; – przedstawia typy mediatorów w sprawach rodzinnych; – wymienia korzyści wynikające z oddania sprawy do mediacji rodzinnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia korzyści wynikające z oddania sprawy do mediacji rodzinnych; – uzasadnia znaczenie orzeczenia o winie w postępowaniu rozwodowym; – analizuje sytuację dziecka w przypadku orzeczenia rozwodu;
8. Prawo administracyjne	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia podstawowe pojęcia związane z prawem administracyjnym; – podaje przykłady organów administracji publicznej; – wymienia rodzaje aktów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z prawem administracyjnym; – charakteryzuje prawo administracyjne; – charakteryzuje rodzaje decyzji administracyjnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje działy prawa administracyjnego; – klasyfikuje organy administracji publicznej w Polsce; – charakteryzuje wady aktów prawnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje rodzaje prawa administracyjnego; – odróżnia akty administracyjne od innego rodzaju dokumentów; – charakteryzuje formy aktów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia zasady napisania odwołania od decyzji administracyjnych; – analizuje akt administracyjny pod kątem jego ważności;

	administracyjnych;			administracyjnych;	
9. Postępowanie administracyjne	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia zasady postępowania administracyjnego; – wymienia strony postępowania administracyjnego; – charakteryzuje wybraną zasadę postępowania administracyjnego; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady postępowania administracyjnego; – wyjaśnia prawa stron postępowania administracyjnego; – wymienia sprawy rozpatrywane przez sądy administracyjne; 	<ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje przebieg postępowania administracyjnego; – wymienia przykładowe administracyjne organy odwoławcze; – wyjaśnia rolę organizacji społecznych w postępowaniu administracyjnym; 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega procedura administracyjna; – charakteryzuje sądowe postępowanie administracyjne; –charakteryzuje zasady wnoszenia środków odwoławczych w sprawach administracyjnych; 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje decyzję z postanowieniem administracyjnym; –analizuje procedury odwoławcze przed organami administracyjnymi;
IV. Prawa człowieka w Polsce i na świecie					
1. Geneza praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia fakty historyczne świadczące o rozwoju praw człowieka; – charakteryzuje wkład wybranej epoki historycznej w rozwój praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia ideę praw człowieka; – charakteryzuje źródła praw człowieka; – wymienia dokumenty, w których podjęto się regulacji praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje cechy praw człowieka; – podaje ustawowe przypadki ograniczania praw i wolności jednostek w Polsce; – charakteryzuje wkład poszczególnych epok historycznych w rozwój praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> –przedstawia historyczny rodowód praw człowieka; – charakteryzuje działalność myślicieli oświeceniowych; – wyjaśnia, na czym polegają szczególne cechy praw człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wkład państwa polskiego w rozwój praw człowieka; –wyciąga wnioski na temat wpływu poszczególnych epok na współczesne prawa człowieka;
2. Generacje praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia generacje praw człowieka; – charakteryzuje wybraną generację praw człowieka; – wymienia czynniki, które mają wpływ na prawidłowe funkcjonowanie praw 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje generacje praw człowieka; –rozdziela prawa i wolności osobiste, polityczne oraz ekonomiczne, społeczne i kulturalne; – wyjaśnia rolę Karela 	<ul style="list-style-type: none"> – przyporządkowuje prawa człowieka do odpowiednich generacji; – wymienia dokumenty, w których zostały zawarte prawa człowieka; – wyjaśnia, co to jest 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia dziedziny nauk, w których mają źródła prawa człowieka; – charakteryzuje różne koncepcje podziału praw człowieka; – wyjaśnia, z czego wynikają prawa człowieka; 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia uniwersalność praw człowieka; –analizuje zastrzeżenia formułowane przez przeciwników uniwersalności praw człowieka;

	człowieka;	Vasaka w zakresie praw człowieka;	triada praw;		– ocenia, jak prawa człowieka są przestrzegane przez wybrane państwa;
3. Historyczne i współczesne przykłady łamania praw człowieka	– wymienia przyczyny łamania praw człowieka; – charakteryzuje wybrany przykład łamania praw człowieka;	– podaje przykłady łamania praw człowieka; – przedstawia przypadki łamania praw człowieka w Turcji, Jugosławii, RPA i Polsce;	– charakteryzuje na wybranych przykładach przypadki łamania praw człowieka na świecie; – wyjaśnia, na czym polega apartheid; – wyjaśnia, jakie działania zostały podjęte przez społeczność międzynarodową, aby przestrzegano praw w Turcji, RPA, Jugosławii;	– wyjaśnia przyczyny łamania praw człowieka; – analizuje z punktu widzenia międzynarodowych standardów praw człowieka przypadki naruszania praw i wolności w różnych państwach; – charakteryzuje przykłady łamania praw człowieka w XXI w.;	– rozważa, odwołując się do historycznych i współczesnych przykładów, dlaczego dochodzi do łamania praw człowieka na wielką skalę przez reżimy autorytarne; – analizuje współczesne przykłady łamania praw człowieka;
4. System ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych	– wyjaśnia, na czym polega system ochrony praw człowieka; – wymienia podstawowe dokumenty ochrony praw człowieka wydane przez ONZ;	– charakteryzuje organizacje zajmujące się ochroną praw człowieka w ramach ONZ; – wymienia ciała traktatowe powołane do ochrony praw człowieka; – analizuje działalność Rady Praw Człowieka;	– charakteryzuje system ochrony praw człowieka funkcjonujący na mocy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz Międzynarodowych Paktów Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych; – przedstawia misje i operacje pokojowe ONZ;	– przedstawia trybunały karne przy ONZ; – wyjaśnia rolę Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców; – wymienia etapy składania skargi do Rady Praw Człowieka;	– ocenia znaczenie Międzynarodowego Trybunału Karnego w Hadzedla systemu ochrony praw człowieka na świecie; – ocenia rolę misji i operacji pokojowych ONZ;
5. Europejski system	– wymienia	– charakteryzuje	– charakteryzuje	– wyjaśnia, jak działa i	– ocenia skuteczność

ochrony praw człowieka	organizacje zajmujące się ochroną praw człowieka w Europie; – charakteryzuje wybraną organizację zajmującą się ochroną praw człowieka; – wymienia podstawowe dokumenty dotyczące ochrony praw człowieka;	europijski systemy ochrony praw człowieka; – przedstawia prawa zagwarantowane w podstawowych dokumentach dotyczących ochrony praw człowieka;	działalność Rady Europy, OBWE i Unii Europejskiej w zakresie ochrony praw człowieka; – wymienia instytucje działające przy Radzie Europy, OBWE i Unii Europejskiej, zajmujące się ochroną praw człowieka;	jakie sprawy rozpatruje Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu; – wymienia warunki, jakie należy spełnić aby złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowiek w Strasburgu; – charakteryzuje instytucje działające przy Radzie Europy, OBWE i Unii Europejskiej, zajmujące się ochroną praw człowieka;	ochrony praw człowieka w Europie; – wyjaśnia, jak napisać skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowiek w Strasburgu lub Komitetu Praw Człowieka w Genewie;
6. Polski system ochrony praw i wolności	– wymienia prawa i wolności zagwarantowane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; –wymienia środki i mechanizmy ich ochrony w Polsce; – charakteryzuje wybraną instytucję zajmującą się ochroną praw i wolności człowieka;	–charakteryzuje polski system ochrony praw człowieka; – wymienia organy ochrony prawnej i kontroli w Polsce; – wyjaśnia rolę wymiaru sprawiedliwości w ochronie praw człowieka;	– wyjaśnia, gdzie szukać pomocy w przypadku łamania praw i wolności człowieka w Polsce; –przedstawia prawa socjalne zagwarantowane w Konstytucji RP; – charakteryzuje zadania Trybunału Konstytucyjnego w zakresie ochrony praw człowieka;	–klasyfikuje do odpowiednich generacji prawa człowieka zapisane w konstytucji; –analizuje stan przestrzegania praw mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych; – wyjaśnia, w jaki sposób może się zwrócić o pomoc do Rzecznika Praw Obywatelskich;	–rozważa dylematy związane z prawami socjalnymi i sposobem ich realizacji przez państwo; –ocenia skuteczność polskiego systemu ochrony praw człowieka;
7. Organizacje pozarządowe w walce	–wymienia organizacje	– charakteryzuje działania organizacji	– wyjaśnia, w jaki sposób doszło do	– szczegółowo analizuje działalność	– ocenia działania organizacji

o prawa człowieka	pozarządowe zajmujące się ochroną praw człowieka; – charakteryzują wybraną organizację pozarządową zajmującą się ochroną praw człowieka;	pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka; – charakteryzuje osiągnięcia organizacji walczących o prawa człowieka;	rozwoju działalności organizacji pozarządowych; – uzasadnia konieczność funkcjonowania organizacji pozarządowych walczących o prawa człowieka;	Międzynarodowego Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycu, Amnesty International, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka Human Rights Watch, Polskiej Akcji Humanitarnej; – ocenia metody działań stosowane przez organizacje pozarządowe;	pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka; – analizuje możliwości prowadzenia akcji humanitarnych, współpracy rozwojowej oraz interwencji pokojowych na obszarach dotkniętych konfliktami zbrojnymi;
-------------------	---	---	---	--	--

STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE

I. Polityka międzynarodowa i problemy współczesnego świata

1. Zasady prowadzenia polityki międzynarodowej	– wymienia źródła prawa międzynarodowego; – charakteryzuje wybraną zasadę prawa międzynarodowego; – wymienia podmioty prawa międzynarodowego;	–charakteryzuje podmioty prawa międzynarodowego; – wymienia zasady obowiązujące państwa w działaniach międzynarodowych; – charakteryzuje źródła prawa międzynarodowego;	– charakteryzuje zasady prawa międzynarodowego (zasadę suwerenności, wzajemności, <i>pacta sunt servanda</i>); – wymienia rodzaje traktatów międzynarodowych;	–wyjaśnia, jaką rolę w stosunkach międzynarodowych odgrywa prawo międzynarodowe; –charakteryzuje rodzaje traktatów międzynarodowych; – wyjaśnia, jakie działania można podjąć wobec państwa, które łamie zasady prawa międzynarodowego;	– ocenia, na ile są respektowane poszczególne zasady prawa międzynarodowego; – ocenia skuteczność działań wobec państw łamiących prawo międzynarodowe;
2. Polska polityka zagraniczna	– wyjaśnia, jak można zdefiniować rację	–charakteryzuje główne kierunki polskiej polityki	–charakteryzuje sposoby prowadzenia	–wyjaśnia, jakie znaczenie w polityce	– analizuje system udzielania pomocy

	<p>stanu;</p> <ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje relacje Polski z wybranym państwem; – wymienia podmioty odpowiedzialne za prowadzenie polityki zagranicznej; 	<p>zagranicznej po 1989 r.;</p> <ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia, jaki wpływ na polską politykę zagraniczną ma członkostwo w Unii Europejskiej; – charakteryzuje działalność Polski w organizacjach międzynarodowych; 	<p>polskiej polityki zagranicznej;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia relacje Polski z sąsiadami; – wyjaśnia, na czym polegają mechanizmy polskiej polityki zagranicznej; 	<p>zagranicznej państwa odgrywa</p> <p>racja stanu;</p> <ul style="list-style-type: none"> –przedstawia działania Polski w dziedzinie pomocy rozwojowej; – wymienia ministrów spraw zagranicznych III RP; 	<p>rozwijowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skuteczność polskiej polityki zagranicznej;
3. Międzynarodowe stosunki polityczne	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia typy łańdów światowych; – wyjaśnia, na czym polega polaryzacja w stosunkach międzynarodowych; – charakteryzuje cechy mocarstwa; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje typy łańdów światowych; –wymienia wyznaczniki dominacji międzynarodowej; – charakteryzuje pozycję USA na świecie; 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia, na czym polega łańd światowy oparty na systemie jednobiegunowym i dwubiegunowym; – charakteryzuje wyznaczniki dominacji międzynarodowej; 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce Międzynarodowej; –klasyfikuje państwa pod względem ich pozycji międzynarodowej; – charakteryzuje państwa pod względem ich sił strategicznych; 	<ul style="list-style-type: none"> –analizuje na przykładach znaczenie supermocarstw i mocarstw regionalnych dla łańdu światowego; – określa pozycję Polski w stosunkach międzynarodowych;
4. Zależności między państwami bogatymi i biednymi	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia najważniejsze państwa zaliczane do bogatej Północy i biednego Południa; –charakteryzuje zależności pomiędzy państwami biednymi i bogatymi w jednej z wybranych dziedzin; – wymienia organizacje i 	<ul style="list-style-type: none"> –wskazuje odstępstwa od geograficznego podziału świata na bogatą Północ i biedne Południe; – charakteryzuje czynniki hamujące i ułatwiające rozwój społeczno-gospodarczy; – charakteryzuje problem ochrony środowiska naturalnego w krajach bogatych i biednych; 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia przyczyny dysproporcji między bogatą Północą i biednym Południem; – charakteryzuje inicjatywy i wynalazki na rzecz państw rozwijających się; – wyjaśnia, jaką rolę pełni kultura w relacjach pomiędzy państwami bogatymi i 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia mechanizmy i działania, które zmniejszają lub powiększają dysproporcje między bogatą Północą i biednym Południem; –wyjaśnia, na czym polegają zależności między bogatą Północą i biednym Południem; 	<ul style="list-style-type: none"> –analizuje na przykładach wzajemne zależności pomiędzy państwami biednymi i bogatymi w polityce, ekonomii, kulturze i ekologii; – ocenia, w jakim stopniu członkostwo państw w G-7, G-20 i G-77 pokrywa się z podziałem świata na

	dokumenty z zakresu ochrony środowiska;		biednymi;		bogatą Północ i biedne Południe;
5. Konflikty zbrojne	– wymienia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; – charakteryzuje jeden z rodzajów konfliktów;	–charakteryzuje przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; – wymienia rodzaje konfliktów; – charakteryzuje skutki wojen;	–wyjaśnia przyczyny konfliktów zbrojnych we współczesnym świecie; – charakteryzuje arabską wiosnę; – wyjaśnia wpływ Internetu na współczesne konflikty;	– charakteryzuje rodzaje konfliktów; –odróżnia konflikty symetryczne od konfliktów asymetrycznych; – analizuje skutki arabskiej wiosny;	– analizuje skutki wojen; – ocenia przebieg i skutki arabskiej wiosny; – wyjaśnia specyfikę współczesnych konfliktów zbrojnych;
6. Terroryzm współczesny	– wymienia konflikty, którym towarzyszy terroryzm; – wymienia rodzaje terroryzmu; – charakteryzuje jeden rodzaj terroryzmu;	– charakteryzuje konflikty, którym towarzyszy terroryzm; – charakteryzuje sposoby działania terrorystów; –wymienia organizacje terrorystyczne;	–wyjaśnia przyczyny konfliktów, którym towarzyszy terroryzm; –charakteryzuje rodzaje terroryzmu; – charakteryzuje organizacje terrorystyczne;	–wyjaśnia motywy działania terrorystów; – charakteryzuje strategie zwalczania terroryzmu; – wyjaśnia, na czym polega cyberterroryzm;	–ocenia strategie zwalczania terroryzmu; – analizuje wątpliwości, jakie może budzić walka z terroryzmem;
7. Sposoby rozwiązywania sporów między państwami	– wymienia najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami; – charakteryzuje wybraną metodę rozstrzygania sporów; – wymienia podstawowe formy pomocy rozwojowej;	–charakteryzuje najczęściej stosowane metody rozwiązywania sporów między państwami; – wymienia metody działań dyplomatycznych; – wymienia działania podejmowane na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka;	–charakteryzuje organy międzynarodowe powołane do rozstrzygania sporów międzynarodowych; – wyjaśnia, na czym polegają sądowe środki rozstrzygania sporów;	– charakteryzuje metody działań dyplomatycznych; –charakteryzuje działania podejmowane w ramach pomocy rozwojowej i humanitarnej; –opisuje działania podejmowane na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka;	– ocenia skuteczność stosowanych metod rozwiązywania sporów między państwami; – analizuje zasady udzielania pomocy humanitarnej w strukturach ONZ; – przedstawia laureatów Pokojowej

					Nagrody Nobla;
8. Wymiary globalizacji	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia rodzaje globalizacji; – wyjaśnia pojęcie globalizacji; – charakteryzuje jeden z rodzajów globalizacji; – wymienia cechy mcdonaldyzacji; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje globalizacji; – wyjaśnia na czym polega globalizacja ekonomiczna; – charakteryzuje cechy mcdonaldyzacji; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje procesy globalizacyjne; – wyjaśnia na czym polega globalizacja polityczna; – wyjaśnia na czym polega rola transnarodowych korporacji we współczesnym świecie; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje szanse i zagrożenia jakie niesie ze sobą globalizacja; – wyjaśnia na czym polega globalizacja społeczno-kulturowa; – uzasadnia stanowisko alterglobalistów; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje wieloaspektowy charakter procesów globalizacji (polityka, gospodarka, kultura, komunikacja, ekologia); –ocenia stanowisko państw, organizacji i ruchów społecznych dotyczące globalizacji;
II. Światowy system bezpieczeństwa i współpracy					
1. Przemiany na świecie po 1989 roku	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia państwa, które powstały w wyniku rozpadu ZSRR; – wymienia przyczyny upadku komunizmu; – charakteryzuje przemiany w wybranym państwie europejskim; 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły w Europie po upadku komunizmu; –wyjaśnia takie pojęcia, jak <i>Jesień Ludów, okrągły stół, aksamitna rewolucja, trójkątny stół</i>; – charakteryzuje przemiany w Polsce po 1989 r.; 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia przyczyny przemian w Europie po 1989 r.; – charakteryzuje przemiany, jakie nastąpiły na świecie po upadku komunizmu; – charakteryzuje reformy Michaiła Gorbaczowa; 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia wpływ reform Michaiła Gorbaczowa na przemiany w Europie; –przedstawia przebieg Jesieni Ludów; – wyjaśnia, dlaczego Białoruś nie uczestniczy w procesach integracyjnych w Europie; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje procesy integracyjne w Europie Środkowej i Wschodniej; – ocenia, czy członkostwo w organizacjach międzynarodowych jest potwierdzeniem rzeczywistej sytuacji w dziedzinie demokracji i praw człowieka;
2. Rola ONZ we współczesnym świecie	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia cele ONZ; – wymienia metody działania ONZ; – charakteryzuje działalność 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje cele działania ONZ; – przedstawia metody działania ONZ; –wymienia organy ONZ; 	<ul style="list-style-type: none"> –przedstawia strukturę ONZ; –charakteryzuje kompetencje organów ONZ; 	<ul style="list-style-type: none"> –przedstawia genezę ONZ; –charakteryzuje organy ONZ; –podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje inicjatywy na rzecz pokoju, demokracji i praw człowieka; –uzasadnia

	wybranego organu ONZ;		– podaje przykłady misji pokojowych prowadzonych przez ONZ;	udziału polskich sił zbrojnych w operacjach ONZ;	konieczność udziału polskich sił zbrojnych w operacjach ONZ; – wymienia sekretarzy generalnych ONZ;
3. Organizacje wyspecjalizowane i agendy ONZ	– wymienia organizacje wyspecjalizowane i agendy ONZ; – charakteryzuje wybraną organizację wyspecjalizowaną lub agendę ONZ;	–charakteryzuje działalność organizacji wyspecjalizowanych ONZ (ILO, FAO, IMF, UNESCO); – wyjaśnia, w jakim celu powołano do życia organizacje wyspecjalizowane ONZ;	– rozwija skrótowce organizacji wyspecjalizowanych ONZ; –charakteryzuje działalność organizacji wyspecjalizowanych ONZ (WHO, UNIDO, IAEA, UNICEF, UNHCR);	– charakteryzuje sukcesy organizacji wyspecjalizowanych ONZ; – rozpoznaje organizacje wyspecjalizowane ONZ po ich logo; – charakteryzuje działalność innych organizacji, funduszy i agencji działających przy ONZ;	– uzasadnia znaczenie organizacji wyspecjalizowanych dla utrzymania pokoju, demokracji i praw człowieka; – ocenia skuteczność działań podejmowanych przez organizacje wyspecjalizowane ONZ;
4. Organizacje polityczne we współczesnym świecie	– wymienia regionalne systemy bezpieczeństwa i współpracy; – charakteryzuje wybraną organizację międzynarodową;	– wyjaśnia znaczenie międzynarodowej współpracy politycznej; –wymienia państwa należące do poszczególnych regionalnych organizacji międzynarodowych;	–charakteryzuje działalność takich organizacji, jak CEI, Rada Nordycka, Rada Państw Morza Bałtyckiego, Rada Bałtycka, WNP, GUAM; – wymienia państwa, w których znajdują się siedziby organizacji międzynarodowych;	–charakteryzuje działalność takich organizacji, jak ASEAN, Unia Afrykańska, OPA; – lokuje w czasie i przestrzeni organizacje międzynarodowe; – charakteryzuje organy organizacji międzynarodowych;	–ocenia znaczenie regionalnych systemów bezpieczeństwa i współpracy dla danego regionu i świata; – ocenia aktywność Polski na forum wybranej organizacji międzynarodowej;
5. Organizacje ekonomiczne we	– wymienia organizacje	–charakteryzuje działanie następujących	– wyjaśnia cele, które stawiają sobie takie	– charakteryzuje rolę organizacji	–uzasadnia znaczenie organizacji

współczesnym świecie	<p>ekonomiczne;</p> <p>– charakteryzuje wybraną organizację ekonomiczną;</p> <p>– wymienia funkcje Międzynarodowego Funduszu Walutowego;</p>	<p>organizacji: WHO, IBRD, WTO, OECD, OPEC;</p> <p>– charakteryzuje organy poszczególnych organizacji;</p> <p>–charakteryzuje funkcje Międzynarodowego Funduszu Walutowego;</p>	<p>organizacje, jak WHO, IBRD, WTO, OECD, OPEC;</p> <p>– wyjaśnia znaczenie międzynarodowej ekonomii politycznej;</p> <p>– wymienia siedziby poszczególnych organizacji;</p>	<p>ekonomicznych w gospodarce po II wojnie światowej;</p> <p>– przedstawia działalność Polski w organizacjach ekonomicznych;</p> <p>– wymienia najważniejsze państwa będące członkami poszczególnych organizacji;</p>	<p>ekonomicznych we współczesnym świecie;</p> <p>– ocenia rolę Polski w organizacjach ekonomicznych;</p>
6. System bezpieczeństwa międzynarodowego oraz rola NATO	<p>– wymienia organy NATO;</p> <p>–wymienia operacje wojskowe NATO;</p> <p>– charakteryzuje jeden z modeli bezpieczeństwa międzynarodowego;</p>	<p>–wyjaśnia, jakie są cele NATO;</p> <p>–charakteryzuje modele bezpieczeństwa międzynarodowego;</p> <p>– wyjaśnia istotę bezpieczeństwa międzynarodowego;</p>	<p>– charakteryzuje działalność poszczególnych organów NATO;</p> <p>–podaje przykłady udziału polskich sił zbrojnych w operacjach NATO;</p> <p>– wyjaśnia rolę USA w NATO;</p>	<p>– charakteryzuje genezę NATO;</p> <p>– wymienia państwa członkowskie NATO;</p> <p>– charakteryzuje operacje wojskowe NATO;</p>	<p>– ocenia operacje wojskowe NATO;</p> <p>– uzasadnia, jaki wpływ na bezpieczeństwo Polski ma członkostwo w NATO;</p> <p>– analizuje skutki ewentualnego rozszerzenia NATO;</p>
7. Rola Rady Europy i OBWE w Europie	<p>– wymienia główne działania podejmowane przez Radę Europy;</p> <p>– wymienia główne działania podejmowane przez OBWE;</p> <p>– charakteryzuje działalność Rady Europy lub OBWE;</p>	<p>– charakteryzuje cele działania Rady Europy;</p> <p>–opisuje cele Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie;</p> <p>– wymienia organy Rady Europy i OBWE;</p>	<p>– charakteryzuje zasady działania Rady Europy;</p> <p>–opisuje sposób działania Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie;</p> <p>– charakteryzuje organy Rady Europy i OBWE;</p> <p>– wymienia państwa pozaeuropejskie</p>	<p>–przedstawia genezę Rady Europy;</p> <p>–opisuje genezę Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie;</p> <p>– charakteryzuje etapy rozszerzania Rady Europy;</p> <p>– wymienia państwa należące do Rady Europy</p>	<p>– ocenia znaczenie Rady Europy;</p> <p>– ocenia znaczenie OBWE;</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Białoruś nie jest członkiem Rady Europy;</p> <p>– porównuje cele i działania Rady Europy i OBWE;</p>

			należące do Rady Europy i OBWE;	i OBWE;	
III. Unia Europejska					
1. Geneza integracji europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia najważniejsze traktaty obowiązujące w Unii Europejskiej; – podaje przykłady integracji na przestrzeni dziejów; – charakteryzuje jedną ze wspólnot europejskich; 	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej; – charakteryzuje etapy integracji europejskiej; – wyjaśnia znaczenie deklaracji Schumana – wymienia państwa założycielskie EWWiS; 	<ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje genezę integracji europejskiej; – przedstawia ojców zjednoczonej Europy; – charakteryzuje wspólnoty europejskie EWWiS, EWG, Euratom; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia ideę integracji europejskiej na przestrzeni wieków; –wymienia państwa członkowskie Unii Europejskiej; – charakteryzuje proces kształtowania się instytucji kierowniczych Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje szanse i zagrożenia dla idei integracji; – wyjaśnia jako rolę pełniły filary Unii Europejskiej;
2. Instytucje Unii Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia najważniejsze postanowienia traktatów obowiązujących w Unii Europejskiej; –wymienia organy Unii Europejskiej; – charakteryzuje wybraną instytucję Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> – krótko charakteryzuje najważniejsze instytucje Unii Europejskiej; – wymienia zasady funkcjonowania instytucji UE; – wyjaśnia, w jaki sposób przeprowadza się wybory do Parlamentu Europejskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> –wyjaśnia, na czym polega procedura współdecydowania w UE; – charakteryzuje zasady funkcjonowania instytucji UE; –wyjaśnia, na czym polegają funkcje Parlamentu Europejskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> –charakteryzuje skład, kadencję i kompetencje instytucji UE; –wyjaśnia, na czym polega szczególna pozycja Rady Europejskiej; – przedstawia strukturę sądownictwa Unii Europejskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia pozycję Polski w poszczególnych instytucjach UE; – uzasadnia rolę instytucji o charakterze pomocniczym i doradczym;
3. Prawo Unii Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> –wymienia zasady prawa w Unii Europejskiej; –wymienia akty prawa wtórnego w Unii 	<ul style="list-style-type: none"> –przedstawia sposoby podejmowania decyzji politycznych w Unii Europejskiej; –charakteryzuje zasady 	<ul style="list-style-type: none"> –przedstawia sposoby podejmowania decyzji gospodarczych w Unii Europejskiej; –charakteryzuje akty 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia na czym polegają mechanizmy decyzyjne w Unii Europejskiej; - wyjaśnia, jak tworzone 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnice między prawem pierwotnym a wtórnym; - wyjaśnia na czym

	Europejskiej; – charakteryzuje zwykłą procedurę prawodawczą w UE;	prawa w Unii Europejskiej; – przedstawia hierarchię aktów prawnych w UE;	prawa wtórnego w Unii Europejskiej; – charakteryzuje akty prawa pierwotnego;	jest prawo unijne; - charakteryzuje najważniejsze zmiany wprowadzone traktatem lizbońskim;	polega rozkład głosów ważonych w Radzie; - analizuje podobieństwa i różnice w procesach decyzyjnych , w poszczególnych instytucjach UE;
4. Gospodarka Unii Europejskiej	– wymienia zasady gospodarki budżetowej UE; – wymienia zasady wspólnego rynku; – charakteryzuje wybraną zasadę wspólnego rynku;	– charakteryzuje zasady gospodarki budżetowej UE; – omawia zasady wspólnego rynku; – wymienia instytucje powołane do realizacji unii gospodarczo- walutowej;	– wyjaśnia, na czym polega procedura budżetowa; – charakteryzuje główne dochody i wydatki budżetowe; – wyjaśnia, na czym polegają kryteria kowergencji;	– charakteryzuje unię gospodarczo-walutową; – wyjaśnia, na czym polega swobodny przepływ osób, kapitału, towarów i usług w Unii; – wymienia państwa należące do strefy euro;	– analizuje fazy integracji gospodarczej; – rozważa korzyści i straty związane z wejściem Polski do strefy euro;
5. Obywatel w Unii Europejskiej	– wymienia prawa obywatela UE; – wymienia obowiązki obywatela UE; – charakteryzuje wybrane prawo i obowiązek obywatela UE;	– charakteryzuje prawa obywatela UE; – charakteryzuje obowiązki obywatela UE; – wymienia fundusze europejskie;	– charakteryzuje fundusze europejskie; – przedstawia zasady przekraczania granic wewnętrznych i zewnętrznych UE; – wymienia dokumenty wchodzące w skład Europass;	– wyjaśnia, na czym polega swobodny przepływ osób; – charakteryzuje politykę edukacyjną UE; – charakteryzuje dokumenty wchodzące w skład Europass;	– analizuje zasady korzystania z funduszy europejskich; – analizuje możliwości podejmowania nauki i pracy w państwach Unii Europejskiej;
6. Polska w Unii Europejskiej	– wymienia etapy integracji Polski z Unią Europejską; – charakteryzuje wybrany etap integracji Polski z	– charakteryzuje etapy integracji Polski z Unią Europejską; – wyjaśnia, na czym polegał proces negocjacyjny;	– wyjaśnia, co to są kryteria kopenhaskie; – charakteryzuje pozycję Polski w UE; – wymienia zasady, na podstawie których	– analizuje nadzieje i obawy związane z wejściem Polski do UE; – charakteryzuje zmiany, jakie nastąpiły w Polsce po wejściu do	– wyjaśnia, jaki wpływ na polską politykę zagraniczną ma członkostwo w Unii Europejskiej; – ocenia skutki

	UE;	– charakteryzuje podstawy prawne przystąpienia Polski do UE;	wydawane są środki z funduszy europejskich;	Unii Europejskiej; – ocenia, które zmiany w Polsce po wejściu do UE należy uznać za pozytywne, a które za negatywne;	członkostwa Polski w Unii Europejskiej; – ocenia perspektywy rozwoju Polski w Unii Europejskiej;
7. Perspektywy rozwoju Unii Europejskiej	– wymienia koncepcje jednoczenia Europy – charakteryzuje wybraną koncepcję jednoczenia Europy	– charakteryzuje koncepcje jednoczenia Europy – wymienia cele Strategii Europa 2020	– charakteryzuje program Partnerstwa Wschodniego –charakteryzuje cele Strategii Europa 2020	– charakteryzuje Europejską Politykę Sąsiedztwa – przedstawia perspektywy dalszej integracji ekonomicznej w UE	–rozważa dylematy związane z dalszym rozszerzaniem Unii Europejskiej –rozważa dylematy związane z reformą Unii Europejskiej
8. Unia Europejska wśród światowych mocarstw	– wymienia organy powołane do prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE; – charakteryzuje wybrane działania UE, które mogą świadczyć o jej pozycji międzynarodowej;	–charakteryzuje działania UE w zakresie polityki regionalnej; –charakteryzuje strukturę Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych;	–charakteryzuje działania UE w zakresie pomocy humanitarnej; –charakteryzuje organy powołane do prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE;	–wyjaśnia, na czym polega wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa w UE; – charakteryzuje pozycję Unii Europejskiej na świecie;	– wskazuje możliwości odgrywania przez Unię Europejską roli światowego mocarstwa; –ocenia pozycję UE na arenie międzynarodowej;

Kryteria ocen z wiedzy o społeczeństwie

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

- częściowo rozumie polecenia nauczyciela,
- dysponuje niepełną wiedzą określoną w programie,
- potrafi z pomocą nauczyciela nazywać i klasyfikować poznane pojęcia, zjawiska, procesy, postacie życia publicznego, podstawowe dokumenty,
- wykonuje samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela proste ćwiczenia i polecenia,
- potrafi z pomocą nauczyciela przedstawić wyniki własnej pracy w formie ustnej i pisemnej,
- prowadzi zeszyt przedmiotowy.

Ocena dostateczna

Uczeń:

- dysponuje podstawową wiedzą określoną w programie,
- rozumie polecenia i instrukcje,
- samodzielnie i poprawnie wykonuje proste zadania,
- potrafi odnaleźć podstawowe informacje zawarte w różnego rodzaju źródłach,
- dokonuje selekcji i porównania poznanych zjawisk,
- umie wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce,
- aktywnie uczestniczy w pracach zespołowych,
- potrafi wypełnić formularz i napisać podanie,
- przedstawia wyniki własnej pracy w formie ustnej i pisemnej,
- systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy.

Ocena dobra

Uczeń:

- dysponuje wiedzą w zakresie programu szkolnego,
- dokonuje interpretacji danych zawartych w różnorodnych źródłach, wykorzystuje je do rozwiązania problemu,
- potrafi w sposób spójny i poprawny zaprezentować omawianą na lekcjach problematykę,
- potrafi formułować i uogólniać wnioski,

- aktywnie uczestniczy w zajęciach lekcyjnych,
- formułuje na forum publicznym własne stanowisko i potrafi je uzasadnić,
- poprawnie wykorzystuje zdobytą wiedzę w praktyce,
- wykazuje zainteresowanie tematyką zajęć, starannie prowadzi zeszyt przedmiotowy.

Ocena bardzo dobra

Uczeń:

- dysponuje pełną wiedzą w zakresie programu szkolnego i potrafi wykorzystywać ją w różnych sytuacjach,
- umie samodzielnie poszukiwać informacji i dokonywać ich selekcji oraz hierarchizowania,
- potrafi dokonywać analizy i interpretacji różnych wydarzeń oraz uzasadnić własny sposób oceny,
- dokonuje właściwej interpretacji nowych zjawisk,
- rozwiązuje problemy w sposób twórczy,
- potrafi kierować pracą zespołu,
- potrafi zorganizować debatę publiczną i ją podsumować,
- podejmuje skuteczne działania w instytucjach życia publicznego,
- uczestniczy i osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych,
- wykonuje zadania indywidualne, systematycznie wykorzystując dodatkową literaturę,
- ocenia otaczającą rzeczywistość społeczno-polityczną zgodnie z przyjętymi kryteriami wartości.

Ocena celująca

Uczeń:

- dysponuje pełną wiedzą z zakresu podstawy programowej,
- wykazuje się opanowaniem wszystkich umiejętności określonych w podstawie programowej,
- współpracuje z nauczycielem, rozwija własne zainteresowania,
- wykazuje szczególne zainteresowanie przedmiotem i dysponuje pogłębioną wiedzą o zjawiskach i procesach społecznych,
- chętnie podejmuje się zadań dodatkowych,
- wykazuje się aktywnością i inicjatywą o charakterze obywatelskim w szkole i poza nią,
- przedstawia wyniki samodzielnej pracy przygotowanej z wykorzystaniem warsztatu naukowego,
- osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych,
- realizuje projekty edukacyjne.

Paweł Tomczyk